

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Клінічна медицина навколишнього середовища

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю
Харківського національного медичного університету

Харків, 25 квітня 2025 року

Харків
ХНМУ
2025

УДК 613.1:616(082)

Затверджено Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 8 від 24.04.2025 р.

Редакційна колегія:

І. В. Завгородній, О. Л. Літовченко, М. Г. Щербань, О. І. Герасименко,
О. С. Богачова

Клінічна медицина навколишнього середовища: матеріали наук.-практ.
конф. з міжнародною участю Харк. нац. мед. ун-ту. Харків: ХНМУ, 2025.
138 с.

К49 Матеріали конференції вмістили різні гігієнічні аспекти впливу факторів довкілля на здоров'я людини. Основними напрямками стали проблеми профілактики професійної та екологічно обумовленої захворюваності в Україні та країнах ЄС, сучасні глобальні екологічні загрози та наслідки локальних криз, питання відновлення екологічної безпеки постраждалих внаслідок війни регіонів, проблеми психофізіологічної професійної експертизи та багато інших актуальних питань.

613.1:616(082) УДК

Оргкомітет конференції вважав за доцільне залишити авторські тексти без змін

© Харківський національний
медичний університет, 2025

Böckelmann Irina, Darius Sabine, Ganzert Christine <i>Lehre im Fach „Klinische Umweltmedizin“ an einer Universität und in Fortbildungskursen für Ärzte</i>	7
Chebtenko Olha, Bohachova Olha, Litovchenko Olena <i>Assessment of the psycho-emotional state of healthcare workers with different working hours</i>	9
Ganzert Christine, Böckelmann Irina <i>Klima und Lungengesundheit</i>	14
Gerasymenko Olga <i>Ecological and hygienic assessment of soil contamination as a result of military operations on the territory of Kharkiv region</i>	17
Darius Sabine, Böckelmann Irina <i>Klima und Psychische Gesundheit</i>	19
Kyiko Polina, Bohachova Olha <i>Study of the level of environmental awareness and waste sorting practices among medical students of different countries</i>	23
Lutskyi Andriy <i>Environmental aspects of human health</i>	27
Melnyk Veronika, Bohachova Olha <i>Assessment of public awareness of the impact of household toxic compounds on the course of the Gilbert's syndrome</i>	29
Perova Iryna, Litovchenko Olena, Chyhryn Danylo <i>Machine learning methods for medical data mining</i>	32
Serheta Ihor, Stoian Nataliia <i>Psychosocial aspects of environmental medicine and the role the leading psychohygienic components in the structure of health-preserving technologies</i>	35

Surhai Anastasia, Bohachova Olha <i>Awareness of the female population of Kharkiv about cervical cancer prevention and analysis of epidemiological trends (2014-2024)</i>	38
Sukhonosov Roman, Tereshchenko Anatoly, Konoval Nataliia, Ushakova Mariia <i>The impact of environmental factors on the provision of tactical medical aid during martial law</i>	40
Sukhonosov Roman, Konoval Nataliia, Nadozirna Sofiia, Halycha Mariia <i>Analysis of the degree of perception by first- and second-year higher education students of short time intervals during different study periods under martial law</i>	42
Shcherban Mykola, Bezrodna Anastasiia, Mudenda Victor <i>About international and interdisciplinary approach to combat viral hepatitis B</i>	44
Stanislovoviene Jelena, Vicaite Sigita <i>Opening Pandora's box: insights from Lithuania's psychosocial risk assessment experience</i>	48
Басанець А. В. <i>Екологічно-обумовлені та професійні захворювання: міжнародні підходи до оцінки</i>	51
Бабієнко В. В., Мокієнко А. В., Валькевич Д. В. <i>Гігієнічні аспекти водозабезпечення сільського населення</i>	54
Гаркавий С.І., Коршун М.М. <i>Питання хімічної безпеки населення України у творчому доробку академіка Є.Г. Гончарука</i>	57
Герасименко Л. О., Ісаков Р. І., Кидонь П. В., Борисенко В. В., Казаков О. А. <i>Психосоціальні аспекти вейпінгу</i>	59
Григорян О. В., Джемін'яні А., Фрументо С., Завгородній І.В. <i>Роль підсвідомої стимуляції у визначенні та лікуванні посттравматичного стресового розладу</i>	63
Дзевульська І. В., Камінський Р. Ф., Ігнатіщев М. Р., Подзігун Л. В. <i>Новітні виклики у підготовці фахівців у галузі епідеміології</i>	64

Дмитриченко В. В. <i>Імунний статус осіб, які зазнали інгаляційного ураження токсичними речовинами</i>	65
Завгородня Л.В., Киричок І.В. <i>Вплив зовнішнього середовища на інфекційну захворюваність в умовах воєнного часу в Україні</i>	67
Захаров О. Г., Боровик І. Г., Приходько Ю. О., Бандурян В. В. <i>Психофізіологічна експертиза як інструмент професійного добору працівників енергетичної галузі</i>	71
Зелена В. П., Мокрякова М. І. <i>Обізнаність і моніторинг як стратегія профілактики цукрового діабету 2 типу</i>	73
Зелена М. І. <i>Оцінка стану здоров'я та харчування студентів-медиків</i>	75
Ісаков Р. І., Герасименко Л. О. <i>Вплив екологічних чинників на формування емоційного вигорання та вторинної травми у фахівців з психічного здоров'я</i>	77
Кіцула Л. М. <i>Формування у майбутніх фахівців фармацевтичного профілю знань з оцінки впливу на довкілля фармацевтичного виробництва</i>	78
Крупка Н. О. <i>Екологічно-безпечне для здоров'я довкілля – актуальна проблема сьогодення</i>	81
Колінковський О.М., Гутор Т.Г., Лафаренко О.-Р.В., Тишко Л.О. <i>Епідемія серцево-судинних захворювань в Україні: пошук причин</i>	84
Кузьмінов Б. П., Зазуляк Т. С. <i>Четвертинні амонієві сполуки – небезпечний шкідливий фактор виробництва та застосування дезінфекційних засобів</i>	87
Кузьміна І. Ю. <i>Вплив екологічних чинників на психологічне здоров'я людини</i>	90
Коришун М.М., Горбачевський Р.В., Мартіянова Ю.В. <i>Гігієнічна оцінка персистентності в ґрунтах України гербіцидів – представників різних хімічних класів</i>	91

Лабойко В. В., Сибірний А. В. <i>Передумови розширення виробництва препаратів групи бензодіазепінів для зниження тривожності населення в умовах російсько-української війни</i>	95
Литвиненко Г. Л., Комісарова Є. Є. <i>Викладання освітніх компонентів гігієнічного спрямування на ОПП «Лабораторна діагностика» в НФаУ</i>	97
Лисак М. С. <i>Вікові аспекти розвитку професійного вигорання у вихователів закладів дошкільної освіти</i>	98
Малишевська О. С., Мотрюк В. Б. <i>Методи підвищення стресостійкості медичних працівників в умовах війни</i>	102
Мокієнко А. В., Ємельянов В. О. <i>Медична океанологія: міждисциплінарність вивчення проблеми «Людина – Океан»</i>	105
Назаренко В. І., Брухно Р. П., Марінський Ю. І. <i>Гігієнічні аспекти формування світлового середовища в сучасних офісах</i>	106
Невмержицька С.С., Литвиненко М.І. <i>Охорона праці у сфері протезування-ортезування</i>	109
Нестеренко В.Г., Помогайбо К.Г. <i>Зв'язок інтенсивності болю паліативних хворих та адекватності знеболення</i>	110
Павлова О. О., Сіренко В. А. <i>Стрес-індукований дисбаланс регуляторних цитокінів як важлива ланка ушкодження підшлункової залози щурів</i>	112
Приліпка К. О., Матвієнко Т. М., Саргош О. Д., Коваленко Т. І. <i>Екологічне виховання студентів медиків з метою збереження здоров'я</i>	114
Родіонова В. В., Глиняна Л. А. <i>Професійна бронхіальна астма. Особливості встановлення діагнозу</i>	117

Титаренко Н. Г., Богачова О. С. <i>Порівняльний аналіз харчової цінності та задоволеності учнів традиційним і реформованим шкільним харчуванням в Україні</i>	119
Ходош Е. М., Резуненко Ю. К., Яковенко О. К. <i>Екологічні основи бронхіальної обструкції</i>	122
Ходош Е. М., Щербань М. Г., Резуненко Ю. К., Мельник О. Г. <i>Деякі гігієнічні та клінічні проблеми сучасних пневмоконіозів</i>	124
Шаравара Л. П., Дмитруха Н. М. <i>Оцінка ризику від впливу завислих ультрадисперсних частинок промислового аерозолі на робочих місцях працівників машинобудівного підприємства</i>	127
Швагер О.В., Кучеренко О.С. <i>Онкологічна захворюваність населення та роль канцерогенних сполук</i>	130
Щербань М. Г., Литвиненко М. І., Сокол К. М., Махота Л. С., Шевченко О. О. <i>Рекомендації гігієністів щодо санітарних заходів з відбудови в мирний час системи водопостачання Харківського регіону із ріки Сіверський Донець</i>	132

посттравматичного розладу та вимагає доповнень у вигляді визначення фізіологічних показників.

Перелік використаних джерел:

- 1.American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Fifth edition)*. 2013. doi: 10.1176/appi.books.9780890425596.
- 2.Cesari V, Frumento S, Leo A, Baroni M, Rutigliano G, Gemignani A, et al. Functional correlates of subliminal stimulation in Posttraumatic Stress Disorder: Systematic review and meta-analysis. *J Affect Disord*. 2023;337:175-185. doi: 10.1016/j.jad.2023.05.047.
- 3.Klimova A, Bryant RA, Williams LM, Felmingham KL. Dysregulation in cortical reactivity to emotional faces in PTSD patients with high dissociation symptoms. *Eur J Psychotraumatol*. 2013;4(1). doi: 10.3402/ejpt.v4i0.20430.
- 4.Taschereau-Dumouchel V, Liu KY, Lau H. Unconscious psychological treatments for physiological survival circuits. *Curr Opin Behav Sci*. 2018;24:62-68. doi: 10.1016/j.cobeha.2018.04.010.
- 5.Baroni M, Frumento S, Cesari V, Gemignani A, Menicucci D, Rutigliano G. Unconscious processing of subliminal stimuli in panic disorder: A systematic review and meta-analysis. *Neurosci Biobehav Rev*. 2021;128:136-151. doi: 10.1016/j.neubiorev.2021.06.023.
- 6.Scalabrini A, Vai B, Poletti S, Damiani S, Mucci C, Colombo C, et al. All roads lead to the default-mode network-global source of DMN abnormalities in major depressive disorder. *Neuropsychopharmacology*. 2020;45(12):2058-2069. doi: 10.1038/s41386-020-0785-x.

НОВІТНІ ВИКЛИКИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ

Дзевульська І. В., Камінський Р. Ф., Ігнатіщев М. Р., Подзігун Л. В.

Обґрунтування проблеми

З початком бойових дій, спричинених агресією Російської Федерації, екологічна ситуація в окремих регіонах України значно погіршилася. Військові дії, руйнування інфраструктури, забруднення довкілля небезпечними речовинами та порушення санітарно-епідеміологічного контролю призвели до зростання ризиків поширення інфекційних захворювань. У цьому контексті питання підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі епідеміології набуває критичного значення. На жаль, упродовж останніх років професія епідеміолога не користувалася високим попитом серед випускників медичних університетів України, що спричинило дефіцит кадрів у цій сфері. З метою вирішення цієї проблеми

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця у співпраці з Міністерством охорони здоров'я України розробив сучасну програму підготовки лікарів-епідеміологів, яка враховує сучасні виклики та потреби галузі.

Мета дослідження Метою нашої роботи є оцінка впливу оновленої програми підготовки лікарів-епідеміологів на покращення санітарно-епідеміологічної та екологічної ситуації в Україні.

Матеріали і методи

Оновлена програма підготовки лікарів-епідеміологів включає:

- Збільшення тривалості навчання: термін підготовки лікарів-інтернів збільшено з 8 місяців до 1 року.
- Розширення навчального плану: запроваджено нові дисципліни, що охоплюють актуальні нозології, пов'язані з наслідками екологічних та біологічних загроз.
- Впровадження інноваційних методів навчання: студенти вивчають сучасні підходи до епідеміологічного нагляду, моделювання поширення інфекційних хвороб, застосування цифрових технологій для аналізу даних.
- Практичне навчання: збільшено кількість годин, відведених на польові дослідження, стажування в лабораторіях та роботу з реальними випадками епідемічних спалахів.

Методологія дослідження передбачала аналіз успішності випускників нової програми, оцінку їхніх навичок та впливу їхньої діяльності на покращення епідеміологічної ситуації в регіонах із високими екологічними ризиками.

Результати дослідження та їх обговорення

Аналіз підготовки лікарів-епідеміологів за оновленою програмою продемонстрував її ефективність. Зокрема, спостерігалось:

- Зростання рівня професійної компетентності випускників: молоді спеціалісти продемонстрували глибші знання у сфері санітарно-епідеміологічного контролю та управління інфекційними ризиками.
- Зменшення екологічних проблем через ефективнішу профілактику: завдяки більш якісному моніторингу інфекційних хвороб та впровадженню сучасних методів боротьби з ними вдалося покращити епідеміологічну ситуацію в окремих регіонах.
- Підвищення зацікавленості молоді у спеціальності: покращення умов навчання та перспективи кар'єрного розвитку призвели до зростання популярності професії епідеміолога серед студентів медичних університетів.

Таким чином, результати дослідження підтверджують доцільність реформування системи підготовки лікарів-епідеміологів та необхідність

подальшого вдосконалення навчальних програм відповідно до сучасних викликів.

Висновки

Реформа підготовки лікарів-епідеміологів сприяє підвищенню рівня професійної компетентності фахівців, що позитивно впливає на епідеміологічну та екологічну ситуацію в Україні. Подальший розвиток навчальних програм, інтеграція міжнародного досвіду та впровадження інноваційних методик дозволять ще ефективніше протидіяти сучасним загрозам у сфері громадського здоров'я.

ІМУННИЙ СТАТУС ОСІБ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ ІНГАЛЯЦІЙНОГО УРАЖЕННЯ ТОКСИЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ

Дмитриченко В. В.

В ході повномасштабного вторгнення на територію України противник регулярно застосовує проти українських військовослужбовців та цивільного населення бойові отруйні речовини (БОР) задушливої та подразнювальної дії.

За даними офіційної статистики станом на вересень 2024 року зафіксовано 1385 випадків звернень військовослужбовців Збройних сил України до медичних закладів із симптомами хімічного ураження різного ступеня тяжкості. Даних щодо кількості отруєнь БОР та продуктами горіння серед цивільного населення оприлюднено не було. Хімічна зброя – це зброя масового ураження, дія якої ґрунтується на токсичних властивостях деяких хімічних речовин. Отруйні речовини, які складають основу хімічної зброї, здатні уражати людей і тварин на великих площах, проникати в споруди, заражати місцевість і водойми. Проникаючи через органи дихання, шкірний покрив або шлунково-кишковий тракт, отруйні речовини уражають організм людини.

Мета застосування бойових отруйних речовин полягає у знищенні противника або виведенні його з ладу внаслідок порушення дієздатності та заподіяння значної шкоди здоров'ю. БОР мають найрізноманітніші фізичні, хімічні та токсичні властивості. Формування та розвиток реакцій біосистеми на дію токсиканту, що призводять до її пошкодження (тобто порушення її функцій, життєздатності) або загибелі, називається токсичним процесом. Механізми формування та розвитку токсичного процесу, його якісні та кількісні характеристики насамперед визначаються будовою речовини та її діючою дозою. Особливий інтерес для лікарів представляють форми токсичного процесу, які виявляються лише на рівні цілісного організму. Вони множинні і можуть бути класифіковані таким